

2. szám.

Január 20-án 1862.

Hatodik évi folyam.

NÖVILÁG.

DI V A T L A P

A MAGYAR HÖLGYEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI

VAJDA JÁNOS.

Szerkesztő szállása : Mészáros-utca 2-dik szám, 2-dik emelet. — Kiadó-hivatal :
Pesten, egyetem-utca 4-dik szám.

Előfizetési föltételek :

Vidékre postán küldve, vagy helyben házhoz hordatva :

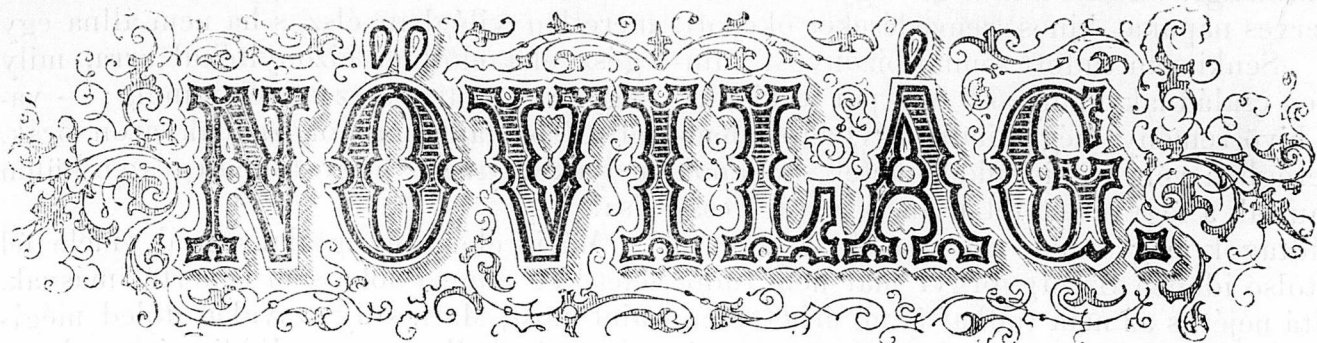
Egész évre (azaz : január—december végeig) 6 ft. ujp.

Félévre (azaz : január—junius végeig) 3 ft. „

Tíz példányra egy ingyenpéldány.

Az előfizetési pénzek bérmentett levelekben, ha lehetséges, a régi czim-szelvények beküldésével alólírt kiadó-hivatalba (egyetem-utca 4-ik szám) kéret nek intézteni.

A Növilág kiadó-hivatala.

DIVATLAP A MAGYAR HÖLGYEK SZÁMÁRA.

Előfizetési díj : **Vidékre postán**, vagy **helyben** házhoz hordatva : Egész évre (jan.—dec.) **6 ft.** Félévre (jan.—jun.) **3 ft.** Negyedévre (apr.—jun.) **1 ft. 50 kr.**

KÉT MÁRIA.

Irta : Heckenast-Bajza Lenke.

(Folytatás.)

Az egész alak szoborszerű szépség vala, s Mária gyönyörteli reménnyel néze a fejlődő kedves gyermek-arczra, midőn az majd a leányág teljes kifejlődése által oly széppé, oly igézővé leend.

Ha művészi kézzel bírnék, mily örömmel festeném le ez ártatlan leány-arczot, gondolá gyakran Mária hosszú ideig merengve növendéke bájos vonásain, s ha férfi volnék, csak ezen egyetlen lényt tudnám szeretni; csak ez volna, kinek birásaért egy egész életet adnék!

Valjon boldogabb lesz-e leány, mint én? kérdé szorongva olykor önmagában. Valjon nem lesz-e hasonlóan kizárva az élet minden örömeiből, boldogságából, melytől őt megfosztá a sors? hisz ő is ifju, jó, s szeretni vágyó volt egykor, és mily mélyen tudott volna szeretni; gondolá, — s mégis le kellett mondania lassankint mindenről.

Ő lemondott. De valjon le tudna-e mondani e gyenge légies teremtmény; valjon daczolna-e a sorssal úgy miként ő, vagy megtörne annak csapása alatt? S ily eszmék által számtalanszor nyugtalanítá keblét egyesítve azon kérdéssel, hogy valjon he-

lyesen cselekedett-e, midőn e gyengéd leány szívet oly mélyen és nagy mértékben tanítá érzeni; s nem hibázta el a nevelést épen ott, hol azt legtökélyesbbé ohajtotta volna tenni t. i. mélyen, bensőleg tanítá szeretni, egyszersmind szívébe oltva hogy amaz erős érzelmeiért élni és halni tudjon? . . .

Az ur kegyelmes lesz e kedves lény iránt, hisz ő egyik legtökélyesb teremtménye, s én, ki az életben mindenről végkép már lemondtam, nappalomat a leány feletti örökösre és boldogságának elősegítésére szántam. E gondolat megnyugtató; s bizott az ismeretlen jövőben, mely átláthatlan leplevel előlünk mindent eltakarva, gyakran oly szép reményekkel biztat. És így éltek együtt esendben, zavartalan; elért vágyukkal és teljesen nyugodt kebellet.

II.

Ez alatt a hon egén gyászos felhők tornyosultak; mindenünnen nehéz vészjel mutatkozott, s midőn a világosi végsapás elérkezett, utána nem lehetett többé semmit remélni!! Az ott együttlevő hadsereg fájdalmas sohaja végig lengett az egész hazán,

s a palotákban és kunyhókban egyformán viszhangra talált, s mindenütt egyformán keresves napokat, kínos szenvedéseket okozott.

Senki sem tudott semmi bizonyost, minden családnak hiányzott egy pár tagja, kit a hívő remény még mindig a világosi hadseregben vélt lenni, midőn hetek, hónapok multak a fegyverletétel után, s a várt családtagok még mind nem tértek vissza. Az utolsó időben Szentgyörgyi már nem tudósítá nejét, s az nem tudhatta, mi érhetette férjét: él-e vagy elveszett; visszatér-e vagy elhagyta a hazát?

Két hónap mult el a végzetes esemény után s a hölgy még mindig mit sem tudott férje felől. Gyász ruhát öltött, arcza még halványabb leve, vonásain méla búkomolyság ült, s gyászolta benne a haza elvázott bajnokát, vagy a földönfutó üldözöttet.

Ujra ősz volt; komor hideg évszak. A fák levéltelenül, a hegyek kopáran álltak megfosztva minden szépségüktől, s a kastély ablakait mogorva szél zörgeté a deres éjszakákon.

A nagy teremben lángolt a tűz, s a kandalló mellett estéknként együtt ült a két sötét ruhába öltözött alak.

Mária! mondá egy napon a fiatal leány, ez éjjel kétférfiről álmodtam, az egyik Árpád volt, a másik egészen idegen. A halvány nő szemben ült a beszélő leánnyal, komolyan emelé rá szeméit, s meglepetve hallgatta szavát.

Sokan állitják: hogy az álmak olykor a jövőben lappangó valót jelentik, s ha ezen állításban némi igazság rejlik, úgy álmodnak jelentőséggel kell bírni, mert már két éjjele én is hasonló férfi alakokkal foglalkozám.

Ah Mária, ha férjed vissza jöne, ha ismét jókedvű derült lennél, mily véghetetlen boldogok lennénk akkor, s mily sietve vetnők le e szomorú gyászruhát!!

A halvány nő mélázva nézett a kandalló lángjaiba, jól hallá a fiatal leány szavait, de nem akart felelni; — azt, hogy nem élt férjével benső szerelmi viszonyban, gondosan elrejté növendéke előtt, nehogy már ifju életében, szerencsétlen helyzeteket lásjon maga előtt; tettetni pedig nem tudott, s az, ha nénjének bus-komoly arcját látta, azt hívé: távol levő férje után eped Te nem hallgatsz néném! folytató sohajtva

Mari; gyakran azt hiszem ha látlak, hogy nem is a földön, hanem egy más, előttem ismeretlen világban élsz, s ha nem állna egy egész élet előttem bizonyítékul arra, mily nagyon szeretsz, s szerettedel mindig; — valóban sok fájdalmat okoznának azon órák, melyeket, érzem, hogy tölem egészen külön élsz!

Mária élénk nyugtalansággal emelé fel fejét. Te engem soha sem ismertél másnak, mint most, Mari, s ily szavakat töled mégis soha sem hallottam. — Eddig, igaz, hogy gyermek voltál, ki nem ügyel a lélek változataira, nem ismeri az élet egyéb oldalait, csak a melyeket, saját maga látott, s nem tudja, mi a mult bánata és a jövő reménytelensége, — mi az, mi nélkül nőnek élni nem, — csak tengeni, csak napról napra vánszorgni lehet.

Ezt, korán is volna, néked megérteni; eddig megörzött e nehéz tudománytól gondtalan gyermekséged, s ezután, ha isten élni hagy, megfoglak tőle örzeni én Nem azt mondom ezáltal, hogy csálni, ámitni akarlak oly világgal, mely nem létezik; leírni lefesteni néked az életet úgy, a mint egy szép regényben látjuk, — nem! sőt ohajtom, hogy ismerd annak árnyoldalát is, csak úgy fogod becsülni tudni a valódi boldogságot. Te tudod, hogy vannak a világon gazdag és szegény emberek; hogy míg amaz nem tudja hová vesse ki pénzét, — addig emez éhhalállal küzd, s miként gyakran, kisebb korodban megsirattad a szegényeket, úgy kell részt vened a boldogtalanok sorsában is. Amint van gazdag és szegény, aként létezik boldog és boldogtalan is; — hogy miben áll ez, azt majd neked is megmutatja a különféle viszonyok ismerete, s hogy miért van, azt csak isten tudja, ki bölcsességében, úgy látá e két adományt legjobbnak elosztani, hogy e földön ne érdem szerint adassék a jutalom s ne büntetésül a sanyargattatás. És azért kell hinnünk, hogy létezik egy más világ, s hogy van még az élet után jövő. — Ha búsnak látsz engem Mari, ne kérdezd okát, gyermekséged óta megszokhattad bánatos arczatot; tán nem is szeretnél úgy többé, ha egyszerre mássá lenne az. Fiatalabb vagy, hogy sem bánatom okát megmondhatnám, s azt felbírnád fogni; elég anynyit tudnod, hogy olykor szomorúnak látsz,

mert nem vagyok boldog, s ha majd érettebb s korosabb léssz, — annak okát is meg fogom mondani. A terem csendes volt, olykor csak a tűz ropogása idézett elő halk zörejt. Az ifju leány, fejét kezére hajtva, hallgatá a beszélő szavait, kinek tiszta nyugodt hangja, s az általa csak félig értelmesen mondott szavak különös hatást tevének reá.

Korához alig illő komolysággal szegezé maga elé szeméit. És arcán oly különös változás vala észrevehető, mintha az eszmék újdonsága, ismeretlensége egy új érzést, egy új hurt pendített volna meg lelkében.

Azután sokáig ültek, hallgatagon mélézva; — mindkettő egészen más világban élve, oly szomorú világban, melyből hiányzott a kedvelt alak. Üres és sivár volt az, mint az oly élet, melyet nincs kiért éljünk, melynek eseményeit, vágyait nem vezérli, nem boldogítja a szerelem csillaga.

E némaságot a komornyik megjelenése zavará meg, ki theával lépett a terembe, s a készületet egy sarok asztalon elhelyezvén, újra elhagyá a szobát.

A két hölgy szokás szerint theához ült, de sokáig egyik sem tudta miről kezdjen beszélni, az előbbi szavak után minden igen könnyelműnek s érdek nélküli dolognak látszott.

Végre lassankint újra rendes beszélgetésükre tértek át, melyet kevés idő múlva kocsirobaj, hangos beszéd és férfi hangok szakasztának félbe.

Az udvarra robogó kocsi, hallék, hogy a ház előtt állt meg, tehát vendégnek kelle lenni, s ez az utóbbi idők alatt, oly különös és váratlan esemény volt, mely hölgyeinket, valódi ijedtségbe ejté. — Ki lehet? kérdék mindketten egymástól s Mária az órára nézett, mely tizenegyet mutatott.

Ily későn! folytatá halványan, midőn hallá, hogy a külső ajtók egymás után megnyílnak, reszketve emelkedett fel helyéből. Végre föltárult az utolsó ajtó is, s azon két férfi alak jelent meg. Szentgyörgyi Árpád és egy idegen.

Vannak az életben oly lelki mozzanatok, melyeket tökéletesen, a perc hatalma idéző, s ilyen volt a következő jelenet is, midőn Mária férjét váratlanul maga előtt látta.

Ha talán tudta volna, hogy jön, ha már napokon át készült volna a fogadáshoz, úgy

bizonytalán hideg, közönyös és lehangolt leendett az, minő házassági viszonyukhoz illett s minő elválási pillanatuk volt.

Azonban most! — midőn már hónapok óta azt hivé, hogy meghalt, hogy vérezve, fájdalmas sebekkel tetézve, végzé életét a csatatéren; hivé, hogy egyik legvitézebb fia volt a hazának, s most ily váratlanul előtte áll!

Árpád! kiáltá, megfélekedve mindenről mi a multban történt, s szenvedélylyel veté magát keblére a belépőnek és karjaival átölelé annak nyakát.

Jó estét! viszonzá az, mintegy kénytelenül adván vissza az ölelést, mialatt neje homlokát megcsókolá.

Egy perc, — s a nőt magához hozta e hideg hang, e kényszerített ölelés; fölhevülésén pillanat alatt tudott uralkodni, s vissza lépve férjétől az idegen ellenében a házi asszony szerepét vevé föl.

„Nagyságodnak még besem vagyok mutatva, szolt némi zavarral az idegen, — s bocsánatot kérek, hogy ismeretlenül, ily későn bátorkodtam önöket fölkeresni.

„Kegyed férjemmel jött, ő bizonytalán előre biztosítá önt részemről bár mily időben is, a legszivesebb fogadtatásról.

„Palotay Olivér, mondá Szentgyörgyi nejeének bemutatva az idegent, volt huszár kapitány a magyar hadseregben s legjobb bajtársom, az ezred tisztjei között.

Mindnyájan meghajták magukat, Mária kezét nyújtá neki; mialatt Szentgyörgyi Marihoz lépve, hasonlóan megismerteté őket egymással.

Néhány szó után theához ültek, mialatt a két férfi előadá a lefolyt események legnagyobb részét; a reményt, melylyel magukat Világoson kecségtették s a kétségbeesést, mit a fegyverletétel után éreztek.

Az egész hadseregnek amnesztia ígértetett, mondá Szentgyörgyi, de senki sem hitt az ígélet szavának, s haza menni senki sem bátorkodván, hetekig hónapokig bujdosunk ismeretlen vidéken, idegen emberek között, míg végre hallottuk, hogy társaink közül többen otthon vannak, s senki sem háborgatja őket. Ekkor mi is elhatároztuk hazatérni, s én Erdélybe akarám először kísérni Olivért, midőn meghallottuk utközben, hogy szülői háza magánosan áll, két idős test-

vére már régebben elesett a harcban, anyja pedig fájdalmában meghalt. S ekkor kértem, hogy jöjjön és maradjon velem, mig végre sikerült öt e barátsággra birnom.

Mindkét hallgató nő szeme a fiatal férfi arczára irányzódott e szomorú szavak után. Mindketten részvétteljesen néztek reá, kinek szép szabályos vonásain nagy halaványság és kimerültség látszott, s szemeit könny nélkül, de véghetetlen fájdalommal szögező maga elé.

„Önt igen sok fájdalom érte a lefolyt idő alatt“ mondá szép, érzésteljes hangján Mária, s mi igyekezni fogunk azt némileg enyhíteni önnek; — higye el, hogy jobb helyet alig választhatott volna csendes falunknál, hol a magány s a természet nagyszerű változatlansága írt, enyhet és gyógyulást ad a kebelre.

Az ifju — mintegy — álomból föleszmélve — emelé szemeit az édes vigasztaló hang felé; a harc robaja, az örökös férfi szavak vagy a magába vonult fájdalom és folytonos némaság után oly jól esett neki a szelid, vigasztaló női hang, oly boldoggá tették öt e valódi mély érzéssel kiejtett szavak. — Keble egészen elfogódott; köszönő szót, vagy a hála kifejezését sem tudta elmondani, de lelkes, kifejezésteljes szemei, oly sokat válaszoltak a hölgynek, mennyit az még soha senki tekintetéből sem olvasott.

Azután még sokáig együtt ültek, mig végre már igen mélyen bent az éjben mindnyájan kifáradva oszlottak széjjel; tán mindnégyen különböző érzésekkel hagyva el a szobát.

III.

Másnap, mintha nem is az a ház, mintha nem is azok az emberek volnának Somvártt kik azelőtt, úgy megváltozott a háztartásban minden.

Korán reggel már begyültek a falu parasztjai, hogy urukat üdvözöljék oly hosszú távollét után. A lovászok kicziczomázták a kezök alatt levő sok ideig gazdátlan paripákat; a vadász — összegyűjté a gyönyörű agár és kopó falkát, s mindenki az ur megjelenésére várakozott.

Az pedig, bár sokáig fent volt az éjjel, csak néhány órát birt aludni, esteli útjában sűrű hó esett és erősen fagyott, s ő szenved-

délyes vadász lévén, ily jó téli időben nem tudott nyugodni.

Későbbben mint máskor, de hét óraker már mégis fönt volt, s meleg vadász ruhában, prémezett süveggel lépett a tornácra a begyült nép közé. Azok örömkialtással fogadák, s ő bár modora hideg, gögös és többnyire barátságatlan volt, e jelenetre meghatva fejező ki embereinek köszönetét. Mindegyikkel pár szót beszélve midőn azok lassankint eloszlottak, élénk kíváncsisággal ment istálló felé. — Ekkor bocsáták elébe kutyáit, melyek nyihogva, ugrándozva futának feléje, s ő valódi örömet érzett e kedvenceinek újra láthatásán, s egyenkint nevéükön szólítá, s egymás után veregeté meg őket. „Ez a Vérese, az a Szellő“ mondá egymásután s szóba ereszkedett az öreg vadászszal, ki derülten mondá el a kutyák elmés dolgait és ügyes fogásait. És most az istállóba! mondá oly hangon, minővel a ránk nézve legkedvesb helyet szoktuk megnevezni, s midőn a nemesvérű szép lovakat gyönyörködve végig nézte, annyi örömet annyi boldogságot és elragadtatást tudott kifejezni, minőt tegnap este felesége viszontlátásánál alig hitt volna valaki benne rejlen.

E kedvenc foglalatosságok alatt egy egész óra telt el, s a kastély csengetyüje reggelire hívá a háziakat; kik közül a két nő már a nagy teremben várakozott. Nem sokára belépett Szentgyörgyi is és utána Pálotay, kit tegnap este alig vehettek ki hölgyeink, s ki most annál inkább meglepé őket.

Az ifju mintegy huszonhét, huszonnyolcz éves lehetett. Magas deli termettel birva, arca oly eszményileg szép vala, minőt igen ritkán, s inkább nőknél szoktunk találni. Szemei lelkes kifejezésű melák és ábrándosak valának; barnás-halvány arczbőrén koronkint rögtöni gyöngé pirosság vonult keresztül, erős lelki változatainak jele, s fürtös fekete haja különös ellentétben volt világos kék szemeinek tiszta színével, melyeket az erősen izezett fekete szemöldök még inkább kitüntetett.

Az egész ember igen szép és nemes jelenet volt, s megjelenése első percze már okvetlen jó hatást idézhetett bárhol elő; külseje megnyeré számára a sziveket. Azonban tökéletes formált alakján, mindamellét va-

lami gyöngékedés és szenvedés vala észre-
vehető, melyet még arcának halaványsága
is emelt. Reggelihez ültek. — S ma már mint
ismerősek társalgának, mindnyájan fesztelen
és őszinte természettel bírtak s ily emberek
között ritka könnyüséggel jár a barátság és
bizalom.

Reggeli után Szentgyörgyi vadászatra
ment, de Olivér nem kísérte őt, — mint
mondá, fáradtnak és gyengének érzi magát,
s a háziur elmenetele után a hölgyekkel ma-
radt a nagy teremben, melynek ablakait
tündökölve világítá meg a téli fényes, de
nem melegítő nap. Gyönyörű téli idő vala;
minden hóval lepve, az átelleni hegyek mint
fehér jégsziclák emelkedtek az ég felé, s mi-
dön Szentgyörgyi a kapun agaraival és va-
dászaival kivágtatott, a három hon maradt
egyen azablaknál állva maradt, honnét utána
néztek.

Szereti ön az ily téli tájképet? kérdé
vendégétől Mária.

— Művészien — szépnek tartom, de reám
soha sem gyakorlott az, hideg nagyszerűsé-
gével oly kellemes és emlékezetes hatást,
minőt például atavasz árnyas fái; a fris-zöld,
harmatos fű; a bimbóban fejlődő virágok; a
tisztá kékségű folyócska partján, távol a vi-
lágától egy kisdud elrejtett ház, melyet csak
a madár dala s a fényes napsugár keres föl,
és természetesen — melyben boldogság
lakik.

Mária meglepetve nézett az ifjura, kinek
arcán szokatlan exaltatio és mély érzés lát-
szott e szavak alatt s önkénytelen elfogódott
hangon viszonzá: Bocsásson meg, de így
csak vagy igen szerelmes ember, vagy költő
vagy művész beszélhet.

Az ifju mosolyogva hajtá meg magát :
bár e véleménynek mindegyike igen kedvező
leendne reám nézve, én azoknak fájdalom!
egyike sem vagyok. A szerelem, — úgy
mondják — igen boldog érzés, de többnyire
nagy nyugtalanság és olykor fájdalommal
jár, s én valóban eddig csak hozzám tarto-
zóim által valék boldog, s hazám által bol-
dogtalan. Költő szintén nem, — s művésze-
tem csupán néhány festményből állana, mely
még csak kezdemény volt s a művész nevé-
nek elnyerésétől igen távol áll.

— Ön szokott rajzolni? kérdé örömmel
Mari; oh úgy majd együtt dolgozhatunk, ha

folytonosan világos napok leendnek; a festé-
szetet — bár gyengén, — de én is igen na-
gyon szenvedélylyel üzöm.

— Oh az valóban nagy élvezet leend ne-
kem, viszonzá örvendve és nyájasan Palotay,
s azonnal körül nézett a teremben, ha nem
födözhetne-e föl valamely munkában levő
rajzot.

— Oh! itt nincsen semmi dolgozataim-
ból, viszonzá a keresést észrevéve a leány,
fönt szoktam az emeleten dolgozni, s ha tán
dolgozó termemet kívánja megtekinteni, oda
örömmel fölvezetem! Az ifju, pár nyájas szó
után követé a vidám szép leányt, s Mária
egyedül maradt.

Ez alig huszonhat éves nő jellemében, az
élet számos különböző változataimenvén át,
lassankint igen sok finom és ösztönszerű ta-
pintat támadt, melyet sokan előérzetnek ne-
veznek, de nála az élet tanulmánya volt az,
mely csak a jelent ismerve bár, önkénytelen
előre, — s mintegy a távolban sejté a jövőt.
Ismerte az életet, tudta mint szoktak a dol-
gok egy vagy más helyzetben és körülmé-
nyek között fejlődni, valamint azt is, hogy
sok életkérdésnél már határozott az alkalom,
s hogy fiatal rokona annak játéka legyen, e
gondolatra megijedt!

A kevés percz előtt jelen levő ifju deli
szép, fiatal, ábrándgazdag és érzésteli volt,
mint állítá még soha sem szerelmes, s az
első kit gyám-leánya látott, s kivel, — meg-
lehet, — hónapokig, tán egy évig együtt, s
majd nem egyedül fog élni. A gyermek nem
kevésbé bájos s szerető másod-anyja szerint
oly kedves és tökéletes, minővé csak gondos
nevelés alkothatá, minőt ő adott neki, s ki
bizonynyal minden férfinak ellenállhatatlan
leend.

Naponkint látják egymást, ily helyzet-
ben már maga az örökös együttlét veszélye;
s végre is ki tudja, ki ismeri a sors által ide
vetett férfi jellemét, ki tudja viszonyait, vi-
lági állását, melyet — férjéről tudta —
hogy az mindenkor csak szeszélye után ítél
és tekintett.

Ez eszmék majdnem nyugtalanná tevék,
s már előre látva a veszélyt, mely gyám-
leányát környezé, szomorú sejtelemmel és
önkénytelen nyugtalansággal hagyá el a
termet, s haladt föl a külső csarnokból az

emeletre vezető széles lépcsőn a két egyént pillanatra sem akarva egyedül hagyni.

Már előre látta a helyzetet, melyben találni fogja őket, ismerte az életet, tudta hogy a férfi igazságossága árán is udvarias, s a felvilágosodottabb nő is hiú és hivékeny, s ő, ki maga is festett, s ki ismeré a fiatal Mari festészeti tehetségeit, tudta, hogy azok igen közepszerűek, és mégis meg volt győződve, hogy Palotay azokat részletenkint magasztalni fogja, s azt a leány mind szórul szóra elhiszi. Ez már a hiúságot kelti fel szívében, mitől én oly nagyon őrizem, — gondolá mialatt a lépcsőn fölérvé a szemközti nagy szárnyas ajtón benyitott. E tágas háromszög s igen világos előteremből nyílt jobbra az ő lakó-osztálya, melyben egyik csinos barátságos sarokszoza volt az ugynevezett festészeti terem, hol a két fiatal egyén együtt vala. Midőn Szentgyörgyiné belépett, Palotayt a festő állvány előtt ülve és festve találá, míg gyámleánya annak háta mögött állt, s kipirult arczczal nézett az előtte könnyeden és kellemmel mozgó kézre, mely a házi nő belépte után félbeszakítá munkáját, s fölállva udvariasan a belépő felé sietett.

A komoly gondolkozó, s növendékét tökéletesen ismerő nő belépte után annak arczán rögtön észrevette, hogy a fiatal leányra nézve valamely nem kellemes dolog történetett, mert annak arcza égő piros, vonásai kissé zavartak voltak, s szánakozottan legelteté szemeit az előtte álló képen.

— Ne zavarja önt megjelenésem, mondá Mária a közeledő Palotaynak, én magam is ismerős lévén kevésbé a festészettel, igen szívesen kísérem azt figyelemmel, — kérem folytassa általam félbeszakított munkáját.

— Ah, semmi esetre sem untatjuk kegyedet ily gyermekségekkel, viszonzá Palotay mosolygva s kicsinylőleg nézve a félben szakadt rajz vázlatára; különben is csak kis igazítás akart az lenni részemről, melyet tennem, a kisasszony kezdett munkáján megengedett. Ez azonban későbbre maradhat!

Szentgyörgyiné e szavak alatt a rajzig haladt, melyre Marinak szemei még mindig oly különös kifejezéssel voltak szegezve, s mely Murillo Magdalenájának utánzása volt, de melyen az idegen igen gyakorlott és ava-

tott kéz vonásai Mária előtt rögtön föltűntek.

Néhány igazítást valék bátor e rajzban tenni, mondá nyájasan Palotay, s egyszersmind azon véleményemet mondám el, miként a kisasszonynak most még kevésbé nehéz és művészi képeket kellene utánoznia, melyek feladatának megfelelni könnyebb volna.

Mária növendékére nézett, ki újra elpirult, és szemeit lesütve tartá, s a nő rögtön megérté, hogy a szavak lehettek azok, melyek a fiatal őszinte arczra ama szokatlan változást idézték, s egyszersmind átlátta azt is, hogy félelme alaptalan volt, — s Palotay más forma ember, mint a férfiak legtöbbjei.

E meggyőződés jól esett neki; az életben oly sokszor hitt már jót, és tapasztalt rosszat, hogy egyszer ellenkezőleg csalódnai, szívének valóban örömet okozott.

Ez derék, művelt és őszinte férfi; gondolá magában, s a szokottnál nyájásabban beszélgetett vele. Gyámleánya tehetsége eránt osztá véleményét, hosszasan társalogtak együtt a művészetről s lassankint meggyőződött, hogy az új ismerős egy igen sok oldalú műveltségű, tapasztalt és józan gondolkodású ember, ki nem csak neki szerzend sok élvezetet jelenléte által, de növendékére is igen jó hatással leendnek műveltsége, gondolkodásmódja és sok oldalú ismeretei.

Élénken társalogtak, s alig vevék észre midőn Mari a teremből egy mellékajton nesztelenül kisuhant, és midőn végre Szentgyörgyiné jelen nem létét észre vevé, távozásán csodálkozott, Palotay nyugodt mosolylyal mondá; bizonytal sértve érzi magát festéseire tett megjegyzéseim által.

— Oh ne hidje azt, viszonzá élénken Mária, én úgy nevelém őt, hogy lelkébe semmi követelés ne fészkelhesse magát, s Mari valóban a legszerényebb és kedvesebb lény a világon.

Palotay mosolygva nézett a fiatal anya lelkes arczába e szavak alatt, s vonásain észrevehető volt, hogy gyönyörködteté őt annak hangja, vagy a szavak tartalma, mit az oly nemes szívü élénk meggyőződéssel állított; vagy maga a beszéd, mely oly kimondhatatlan kedves s oly valóban szép ajkak által ejtetett ki az ifju előtt.

A HÖLGYEK ÉS BOJÁROK

A DUNAI FEJEDELEMSÉGEKBEN.

A jelenkor politikája s ennek soha véget nem érő titkos és nyílt párisi conferentiái a hatalom véghatárain létező, s eddig nagyobb-részt figyelem kívül hagyott Moldva és Oláhországot is emlékezetébe hozták a közönségnek. Mige vidékre a diplomatiái boldogító viszony áldásait ki nem terjeszté: e tartományok lakosságának tulajdonságai, ki-elégítő tudósítások hiányában elrejtve valának. Azt hisszük, t. olvasóink, szívesen veendik egy utazónak ezen népekről tapasztalái után irt közleményeit.

Közleményünkben csak néhány adatra szoritkozunk a szépnemről, és ezek udvarias tisztelőiről, az elhírhedt bojárokról. Utasunk azt mondja: A dunai fejedelemségekben hölgyeknek neveztetnek a szépnem összes tagjai, minden Leonora, kit saját, vagy más Vilmosának hűsége érdekel, mindazok, kiknek abban áll hivatásuk, hogy vonzalmuk tárgyainak minél költségesebbé tegyék az életet. Ezek közé tartozik a dunai fejedelemségekben úgy szólván minden nő és leány rang és társadalmi osztály különbség nélkül. Ők mitsem dolgoznak, s mégis bőségben élnek.

Ők szerettetnek és tiszteltetnek, habár nem főznek, nem kötnek, nem fonnak, nem szönek; ép oly kevésbé gyapotharisnyákat, mint Schillerként — „mennyei rózsákat a földi életbe.“

Ők a koránnak keletre igen illő elvét követik: „Jobb ülni, mint menni, jobb feküdni, mint ülni, jobb aludni, mint ébren lenni, és a divat mindenek fölött.“

Arcvonásaikban általában nincs meglepő, jellemzetes, taglalva mindazonáltal vonzók. A mozgékonyosság és a keleti benyomat pikanteriájá észrevehető. Nagy a családi hasonlatosságuk a római nőkhöz.

A római patriciusnők éjjelre arcaikat kenyértészttával ragasztották be, s reggelenként langy meleg szamártéjjel mosatták le azt. A mai románnők lefekvés előtt nyers borjuhust kötnek arcaikra, s tejsűrű mosdóval tartják fen arcaik üdeségét.

A régi római nők fekete szemöldökeiket finom porrátört fénymázba mártott ecsettel

festették, a mai románnők sűrű setétbarna szemöldöket ragasztanak fel maguknak.

A miben azonban a mostani románnő római őseit túlhaladta, ez a fogak gondos tartása. Egész határozottan állíthatni, hogy minden bojárnőnek van egy vagy több mesterséges foga, sőt némelyeknek az egész fog-sora berakodt mesterséges fogakból van. Arczfestéket az előkelő hölgy csak kissé előhaladott ifjúságában kezd használni, míg ellenben az alsóbb osztályu hölgyek már serdülő korukban kezdik azt használni. A köröm, ajk, s szemhéjak festését egyébiránt más országokban is tapasztalhatni.

Ruházatra tulságos igényeik nincsenek. Szívesen látják magukat odahaza férfiak társasága által környezve, egy halványajku groom, és egy aranytól fénylő tengerész a román hölgyek vágyai könyvecskéjének első lapján állanak, mindazt a legdivatosabb uri fogatok után.

A hölgyek itt is, úgy mint más országban jelenkori nevelésben részesülnek, s hamarabb megtanulják az idegen nyelveket, sem mint saját anyanyelvüket. Kora ifjúságtól kezdve résztvesznek minden társas mulatságokban, minden ezredet neve, hajtókája és gombjai után ismernek, szorgalmasan olvassák Dumas és Kook tanulságos műveit, művészileg zongoráznak, több ismert dalt érzéssel énekelnek, és a legujabb tánczokat szabályszerű kaczársággal tánczolják. Ezen foglalkozások és az örökös készülődések házi és nyilvános mulatságokba elég dolgot adnak a hölgyeknek, s nem marad idejük a prózai házi teendők véghezvitelére, a mi szerint a különben is nagyszámmal létező szolgaszemélyzet teendője marad.

Haszépeink érzelmei világába mélyebben tekintünk, azt fogjuk tapasztalni, hogy a szerelmet illetőleg ők hasonlólag Éva többi leányaihoz, a jelenkor szellemének hódolnak, gyorsan szövődnek a viszonyok, de vasuti gyorsasággal föl is oldatnak; változás a választásban, előny a pénzistennek és Marsnak, ezek az alapelvek, melyekre szerelmöket építik.

A hűség és fényszeretet themája az bizonyára, a mely a hölgyvilág udvariati birálóinak az erkölcsiség ismertetésére a legfőbb anyagot nyújtja. Ha volna is valami való ilyenén fecsegések között, ennek nem a nők, hanem a férfiak okai. A férfiak gyöngege ad erőt a nőknek, kiket már a nagy költő Goethe is oltalma alá vett következő elmés gunyversében: „Te vádolsz a nőt, hogy egyiktől a másikhoz hajlik. Ne vádold őt, ő egy állhatatos férfit keres.“

A dunafejedelemségek általunk ismertett első osztályának második neve a bojár ok.

A német sajtó nyilatkozataiból az tűnik ki, hogy Németországban s talán Europa egyéb részein is a bojár ok politikai és társadalmi állását nem ismerik. Ugy látszik, hogy Dessauer bankigazgatónak moldvai nagy bojárrá lett kineveztetése a fogalmakat teljesen megzavarta. Nem leendő fölösleges ugyanazért a jelen pillanatban, midőn az egész világ szeme függ ezen, a korábbi időkben egészen feledékenységre hagyott tartományokon, ezen befolyásos rend jellemzésére némelyeket fölemlíteni.

Bojár annyit tesz: mint harczi. Mint ilyen a bojár tulajdonképen önmagát védelmezhetne a sok igaztalan megtámadás ellen, melyet gyakran tűrni volt kénytelen. A francziák, oroszok, angolok, németek, sőt saját nemzetbeliei megtámadásainak volt kitéve elannyira, hogy semmi becsülni valót sem hagytak rajtuk. Bizonyos orosz tábornok (Busor) Oláhországról írt egy iratában a bojárt, mind gyávát, főlebbvalója előtt csúszót, alárendeltjei irányában büszkét, a szegények elnyomóját, s saját házában mint zsarnokot jellemezte. Maguk a románok következő közmondásban jellemzik a bojárokat: Parola bojarasca, parola mintsinvata. (A bojár szó, hazug szó.)

A bojár — ugymond — kiskorában nem tanul semmit, mert gazdag szülői vagyonságának tudatával bir. Mint ifju kicsapongó életet folytat s tékozol időt, pénzt. További képzését Párisban nyeri, hol Bacchusnak esik áldozatul. Párisból üres erszénnyel hazatérvén, büszke mégis saját értékére.

Ezután választ magának nőt, mely választásnál az erény és szépségre kevés, hanem az aranyok számára nagyobb tekintet-

tel van. Csakhamar beborul a házasság életébe, mindkét házastárs unatkozik, s válást határoznak el.

Végre kicsapongás, játék és dobzódás közt az idők telnek, a bojár megöregszik, s elmondható róla: „Mozdulatlanul ül a bojár naponként egy helyen, s fujja tsibukjából a füstfelhőt, mig nem tüdejének végső része lélekzetével együtt elhagyja. Semmit sem gondolkodni, keveset beszélni az öregnek legfőbb élvezet, csak a kártyázás töri meg hallgatagságát, midőn játszik s fizetnie kell.“

Egyébiránt azon idők, midőn a bajárok zsarnokokból és csuszó eselszövékből állottak, hál istennek, már rég elmúltak.

Bojár senki sem lehet, ki nem román alattvaló, s ki hazájára nézve valami érdemet nem szerzett. A legelőkelőbb bojár fiának sincs semmi czime, hacsak államhivatalt nem visel, mert a bojárczim nem örökölhető.

Az első, tulajdonképen nagy bojár ok osztályába tartoznak a nagy bán, a nagy Vornik, és a nagy Logotet, melyek miniszteri tárczákat viselnek. Állásuk minden katonai rangnál magasabb.

Továbbá ide tartoznak a nagy Posztelnik, Bukarest város Vornikja, a börtönök Vornikja és az Aga, kik mindnyájan ezredesi rangot viselnek.

Ez osztály képezi az oláh társadalom fényét. Mérhetlen gazdagságot mutat föl. Némely bojárnak évi jövedelme húsz harmincz-ezer forintra rug. A családok férfi tagjai ugyszólván általában földíszítve vannak a közelfekvő nagy államok kitünőbb rendjeleivel. Az újabb nemzedék legnagyobb része külföldön neveltetik. Az itt uralkzó nagyszerű fényűzés izléssel párosult. Művészet és tudományok szeretettel ápoltatnak, s a hazát szeretik, habár hazafias áldozatokra nem is könnyen szólnák magukat.

A bojár ok második osztályába tartoznak: a Klutschár (rangban az őrnagygyal egyenlő), a Pokornik (hasonló rangban a századossal) és a Sandar (hadnagyi ranggal). Ezen második osztályhoz igen kevés család tartozik. Ezeknél oly nagyszerű gazdagságokat nem találhatni, mint a nagy bojároknál, azért ezek között is igen sok a nagy birtoku, s még több az adóssággal terhelt.

Az első osztályu bojár ok segítéyzik a

művészeket és tudósokat, és büszkéek szép természettudományi gyűjtemény és választékos könyvtárbirtokában lehetni. A kisebb bojároknál főleg szent Miklós képe továbbá műkincsek helyett szép gyűjtemény tsibuk található, a nyomtatott tárgyakból pedig azon 12 alakból és 52 lapból álló könyv, t. i. a kártya, mint legkedveltebb mulattató tárgy.

Ezen bojárokról áll az, mit egy román pap (Rega) több év előtt egy népgyűlés alkalmával mondott: „Ha a bojár — úgy mond — Isten napját elérhetné, birtokába ejtené azt is, hogy abból világosságot s meleget pénzért árulhasson a szegény parasztnak. Ha a bojár a vizeket elrabolhatná, mint a földet elrablá, szomjan hagyná veszni a parasztot, a mint hogy most éhen veszni hagyja azt.“

A bojárok harmadik s legalsó osztályába tartozik a Pitar, és fogalmazó, melyek a zászlótartókkal állanak egy rangban. A botrányos krónika szennyes tömkelegébe merülénk, ha ez osztályt közelebbről jellemezni megkísértenők.

A sok helytelen tett után jól esik az emberbarátnak némely nemes tulajdonságairól is a bojároknak megemlékezni.

Mindenekelőtt életmódjukban bizonyos

üdeség kiemelendő, s a tivornyázást és dobzódást ezen adatok írója a bojároknál nem tapasztalta. Sőt ellenkezőleg azt találta, hogy keveset isznak, s az evésben mérsékeltebbek, mint más népek hasonló osztályai. Másik fénysugár a bojár jellemében a részvét, előzékenység és udvariasság. Idegenek iránt vendégszerető, s a miveltségnek megfelelő magatartásu. Nemzetiérzületében a bojárnak bizonyos félreismerhetetlen lovagiasság van elrejtve, mely egyedül buzditás és nemes példák által gerjeszthető tette. Eddig azonban erre nem igen volt alkalom. A fanorióták belé oltották az önzést, cselszövényt és zsarnokságot. Az oroszok plántálták ide a játékszenvedélyt, az erkölcstelenséget, és az elnyomás szellemét. Az idegenek korábbi időkben főleg kalandorok, ráerőszakolták a bojárookra a fényüzést. A léha kormány türte a keletiekkel velök született féktelenséget, a korszerű felvilágosult képző intézetek hiánya a magasbra törekvőktől is elvette az alkalmat szellemi erejük kifejtésére. Birtokaiknak kimeríthetetlen jövedelme, a cigányok és parasztok szabályszerű robot szolgálata bőséges életet biztosítottak a bojárnak, s visszatartoztaták őt az államdolgaibani részvétől s hasznothajtó vállalkozásoktól.

A SZÜRKE LÓ A LEGJOBB LÓ.

Ezen angol közmondás a következő érdekes történetkéből veszi eredetét. Azon korban, midőn még Angliában is vígabb volt az élet, bizonyos lovag jelentékeny vagyonnal bíró fiatal hölgyet vett nőül. Ez bizonyára valami rendkívüli dolog nem volt. Nem sokára meggyőződött a férj, hogy a szép lady kissé önfejű, s azt akarja, hogy mindenben neki legyen igaza. Még ez sem valami különös. A férj tehát elmegy ipjához, s elpanaszolván baját, késznek nyilatkozott a szép „makranczos nőt,“ kit fékezni nem képes, apjához visszaküldeni. Valóban, még ez sem valami különös esemény. Az ipa azonban eszes és jó kedélyű ember volt. No, ez már valóban ujság. Az ipa azt mondá vejének: „mily balga vagy te, olyasmiről

panaszkodol, mi minden férjnek közös sorsa!“ És ez ismét ujság. A vő észrevételeket akart ez állítás ellen tenni, s tagadólag rázta fejét. Az öreg azonban folytatá — és ez a valódi ujság — ime itt van öt ló, és egy kosár hat darab tojással. A lovakat fogd egy kocsii elébe, a kosár tojást helyezd a kocsiba, s menj utazni hová akarsz. Ha utközben oly házba jössz, a hol a férj uralkodik, ott hagyj egy lovat, hol ellenben az aszszonyé az uralom, ott egy tojást hagyj. Ha az eredmény az leend, hogy a tojásoktól hamarébb megszabadultál mint a lovaktól: térj haza és nyugodj meg a férjek közös sorsában. Ha ellenben a lovaktól szabadulsz meg előbb: úgy leányomat visszaveszem. Valamint az öreg lovag, úgy veje is ez

egyesség megtartására becsület szavukat adták egymásnak, s a vő megkezdé észlelő vándorlását. Az első házban, melynek ajtaján kopogtatott : hallá a háziasszony dörgő szavát : „ember, nem hallod, hogy kopogtatnak az ajtón? tedd kötelességedet, és nézd meg, ki az!“ E házban adta át az első tojást az ifju lovag. A többi háznál, hová befordult, ha nem is egészen az első házbeli, de ehhez sokban hasonló állapotra talált, úgy hogy kevés nap alatt úgy szólván minden tojása elfogyott. Elkomorodva eddigi tapasztalatain, busan vakarta fejét. Feltekintvén, meglát egy sziklán épült kastélyt „még azt megkísérlem, talán mégis sikerülni fog egy lovat ott hagyhatni.“ A gondolat tetté lön és kopogott a kastély ajtaján, és felnyitvatván az : a kastély ura után tudakozódott. „Nincs ide haza“ volt a szolgálása — „ha ön azonban a kastély urájával akar beszélni : őt a lakszobában fogja ön találni.“ Lovagunk nagy udvariassággal fogadtatván, az urnő kijelenté, hogy férjét azonnal hivatni fogja, megjegyzé még is, hogy ha a férjnek jelenléte nem volna mellőzhetlenül szükséges, úgy nem szívesen háborgatná őt. „Ügyem milady“ mondá lovagunk csak egy kérdésből áll, melyre ön asszonyom ép oly kielégítőleg megfelelehet, mint férje, ha ugyan őszintén kívánna felelni. Ön bizonyára illetlennek és udvariatlannak fogja e kérdést tartani, hanem ettől egy jelentékeny fogadás megnyerése vagy elvesztése függ. Sőt az őszinte felelet bizonyos körülmények mellett még önre is asszonyom előnyös lehetne. Ohajtanám ugyanis tudni : „vajjon ön férje uralkodik-e ön fölött, vagy ellenkezőleg ön vette férjét uralma alá?“ „Uram — viszonzá a hölgy — a kérdést igen különösnek találom. Minthogy azon-

ban fogadról van szó, amely engem is érdekel anélkül, hogy azt ismerném, ennél fogva őszintén megvallom s biztosítom önt, miszerint büszke vagyok arra, hogy férjemenek engedelmeskedem. Ha állításomban talán kételkednék, kérdezze meg férjemet, ki nek épen hallom lépteit.“ A szigorú férj fesszes tartással és léptekkel jött a szobába, s midőn a beszélgetés tárgyát megtudta : ő is bizonyította mindenben engedelmes nevének állítását. Lovagunk megörülvén, hogy elvégre egyik lovától megszabadul, kérte a boldog férjet, hogy a befogott öt ló közül választaná ki a legjobbat magának. A férj karon fogván szeretett nejét, kivezette az udvarba, hol a lovak álltak. A ritka boldog férjnek egy fekete ló tetszett legjobban, s csakhamar azt választotta. Az engedelmes nőnek azonban jobban tetszett egy szürke ló, mert titkon azt gondolta, hogy abból szép nyerges paripa válnék számára. A férj fontos okokkal támogatta, miért tartja ő a feketét legjobbnak, milady mindazonáltal a szürke ló iránt támasztott igényétől elállani nem akart. „Mit — monda a nő — ti férfiak azt hiszitek, jobban értetek a lovakhoz mint mi nők? Én azt mondom, a szürke ló a legjobb ló, s te válaszd azt.“ „Ám legyen — viszonzá az alázatossá lett férj — ha már meg kell lenni.“ „Igen — mondá fiatal lovagunk a miladyhoz fordulva, — ha így kell lenni, úgy önnek egy tojással meg kell elégednie.“ És erre egész tisztelettel átnyujtott egy tojást lovagunk a hölgynek. Vajjon lovai közül csak egyet is elhagyhatott-e lovagunk, arról hallgat a történet, de annyi bizonyos, hogy valamenynyit tojástól megszabadult, s szép fiatal Xantippe-jét ellenmondás nélkül meg kellett tartani. Mily bölcs tanács volt az ipától!

A KEDVES FRANCZIÁK.

Akár hogy duzzog és tiltakozik is az angol meg a német nemzeti önéret a francziaszellem tulsulya ellen, végre is nem hiába bálványozza ez utóbbi minden földi nép között legjobban a dicsőséget — az ő dicsősége valóban a legnagyobb, mert legáltalánosabb.

Sokat adott az angol szellem is a világnak.

Sőt valamit, még másodrendű népek is adtak. Például a magyar a huszár-öltözetet, a török a csibukot, a muszka a — kancsukat stb.

Ennek ez, másnak ama nép, ez vagy amaz osztály veszi hasznát. Valami olyan általános vívmányt, melyet kerek világ, jelen és jövő, minden nemzet, minden osztály és réteg, minden nemű

és koru egyén — mint a napsugarat, egyaránt élvezne : csak két nemzet adott a földnek, t. i. a görög az aestheticát, a francia a modern — politesset, mely annyira francia szülemény, hogy még nevet se tudott neki egy nemzet se adni saját nyelvén.

Ez a dicsőség a francziát illeti, ebben más nem is versenyezhet vele, annál kevesbbé mulhatja felül, épen úgy amint nem lehet másodsor felatalni Amerikát, mert már egyszer fel van találva, és nem lehet elvitatni, hogy az ujkor legnagyobb eszméje, az ugynevezett civilizatió, tulajdonképen a francia szellem szülötte, és e civilizatió, ez a modern műveltség, mely az ujkort a régítől megkülönbözteti, valójában a francia politessetől ered, mely annak származási gyökerét, fogamzó magvát képezi.

Tudomány, ipar, kereskedelem — volt már nagy foku fejlettségben az őse egyiptomiaknál, művészet a görögöknél, politika, fényezés a romaiknál, erkölcsiség, humanitás eszméi tisztább fényben ragyogtak Perikles s Krisztus korában, tehát nem ezek képezik ama vivmányokat, melyek új időszakunkat megkülönböztetik a hajdaniaktól. Az egy olyan vadonúj vivmány, olyan elem, mely most született, mely azelőtt legalább ez alakban soha nem létezett: az ugynevezett politesse, — és e szó a legszorosabb értelemben, mely az ujkort leghivebben jellemzi, ez a modern korszellemnek egy szóba foglalt megfejtése — definitiója; avagy — ha netalán ez állítás nagynak, túlzásnak tetszik — gondoljuk meg : e tulajdon nélkül minden más szellemi s erkölcsi előnyös tulajdonok összesége jogosít e arra valakit, hogy magát mai értelemben műveltnek nevezze? Nemde lehet valaki tudós, böles, lehet hős vagy lángész és mégis a század felfogása szerint — műveletlen, ha nem bírja egyszersmind azon — politesset, mely nélkül a mai művelt körökben — mint ép tudó nélkül a levegőben, — élni sem lehet? Mely a társas életben mindent pótol, de ezt nem pótolja semmi?

Hogy ez ujkori műveltség máza sőt lényege is francia telivér származásu, mutatja a körülmény, hogy hivatalos nyelve is francia, és ha valaha a világ egy nyelvet vehetne föl, az bizonynyal nem lehetne más, mint a francia, aminthogy már is a diplomatiának s a salonoknak nyelvévé vált. Amint valamely tartomány meghódolt a modern civilizationnak, valósággal a francia szellem ollójának szabása alá kerül — társalgási módor, öltözék, táncz, egyszóval a külső és belső elegancia francia törvényeinek hódol.

Általában az ujkor izlése, mely az elegancia, épen úgy francia, mint a hajdankor izlése, mely a claszicitásban rejlett, görög volt. Az elegancia tulajdonképen azon tőnek egyik hajtása, melyen a politesse termett.

Európa nagy nemzetei közül egy sem volt méltó az utánzásra, sok nagy tulajdona mellett is;

az angol szögletes, a német goromba, a spanyol pöffeszkedő, csupán a francia nép génusza egyesíti magában e kornak uralkodó elemeit; csupán a francia nép született műveltnek, és ennél fogva ő lett vezér a társadalomban.

Hogy a francia nép, már tudnillik a legutolsó pór is, műveltnek születik, nem akar élez, vagy frázis lenni. Arra könnyü bizonyosság a francia nyelv, mely valóban, képtelen a goromba kifejezésekre. És a műveltség tagadó megfejtéssel, ellentéte a durvaságnak.

A művelt embernek nincs nagyobb ellensége átka, szenvedése, mint a gorombaság. A művelt ember inkább eltür minden iszonyt, a mit a természet és végzet reá bocsátani képes, de később meghal, semhogy a durvaságot elviselje. A művelt ember is vetemülhet kegyetlenségre, ölés pusztításra, gyilkolásra, harcra, ha kell, és rendesen nagyobb hős tetteleg, mint a műveletlen, szájjal; — de soha sem kelhet úgy ki magából, soha sem gyalázza meg önmagát annyira, hogy durva legyen, mert valójában arra képtelen.

Valamint az oroszánban a félelem, úgy a francziában hiányzik a durvaság eleme. Nem durva, mert nem képes reá, nem tudná durvaságát kifejezni, ha akarná is, mert nincsen reá nyelve.

Irigylendő hiány, különös kegye Istennek, mely egy népet kiválaszt, hogy legyen mintája a többinek!

A politesse — szó szerint : gyalultság — vele születik a francziával, az ott polgári, népi tulajdon.

„Mi németek — úgy mond egy német író dicséretes őszinteséggel — ha egy darabig Párisban vagyunk, valóban keservesen nélkülözzük a gorombaságot s örülünk, ha egy honfira akadunk ott, a kívül aztán kedvünkre kigorombáskodjuk magunkat. A francia soha sem goromba, még ott sem, a hol erre legszentebb joga volna. Nyelvének meg vannak változatlan szabályai azokból pedig ki vannak zárva a durvaság műszavait. Mert az udvariasságnak igen de a gorombaságnak nincsenek meg a szabályai. A durvaság változaosságot és dús szó kincstárt kíván.

A francia mindenkit „monsieur“ (uram) szólítással tisztel meg. A rongyszédő épen úgy monsieur mint az ország első tábornagya. Ez a monsieur stereotyp — mit se lehet hozzá tenni, sem elvenni. A „maga“, „ön“ többé kevesbbé száraz, s a „kend“ épen durva megszólítás, a francia nyelven visszaadhatlan. De például a német, sőt még a magyar is „Her“ és „ur“ czimzéseinek hangzulyozás által adhat sértő minőségét. A francia az ő irosvajlág „Monsieur“ megszólításának még csak nyersebb hangzást sem adhat.

A gorombaság hiányát vagy bőségét — igen természetesen — leginkább a veszekedések, pörlekedéseknél lehet észrevenni. Gyakran láttam Párisban egyéneket vizálgodni, és figyeltem a

legalsó néposztályra veszekedéseik alkalmával; de legtöbbször csak élvezeteket és nem gorombaságokat használtak fegyverül.

Általában a francia sokkal conventionalisabb, sem hogy durva tudna lenni. De mint mondók, mindenekfölött nyelve az, mely ebben gátolja őt. A francia nyelv fegyvertáraiban csupán finomra élesített török s hegyezett kopják vannak. Ők tehát szájjal csak kispuskatüzelni, csatározni képesek, a nagy csatákat valósággal a tett mezején vívják.

Ha már dühe tetőpontjára hozták a francziát, két kifejezése van, melyben az ő durvasága legmagasb delelő pontját éri el, ha ugyan ez durvaságnak volna nevezhető — a mi rettenetes szitka-inkkal szembeállítva.

Ezek egyike: „vous m' ennuyez“ — ön untat engem! ő nem ismer iszonyubb gyötrelmeket, mint a melyek türelmét ostromolják. Őt untatni, türelmetlenné tenni, a legrettenesebb, a mit vele elkövethetnek. Az unalom ő nála egy a legmélyebb fájdalommal, s jellemző, hogy e két dologra egy szava van: ennui, mely egyaránt magában foglalja

az unalmat és a mély lelki fájdalmat. A ki a francziát ásítani kényszeríti, az legnagyobb ellen-sége, a ki irányában nem ismer nagylelkűséget.

A másik kifejezés, mely aztán a francia részéről a sértés ne továbbja: „Vous m' embêtez“ — szó szerint ennyit tenne: „ön engem elbutít!“ A szelleműs francia nem ismer nagyobb hibát, nem szégyenel semmit sem annyira, mint az — ostobaságot.

Hanem — ismét igen jellemzőleg — a francia akademia nem ad helyet e szónak nagy szótárában, — s akárki kerese a szintén igen terjedelmes (minőhez hasonló nálunk nincs is) — Schuster és Régnier szótárában eszót, azt ottan föl nem találandja. Valószínűleg nem nyelvész indokok nyomán száműzték e szót szívtelenül, mert e szónak polgárjoga van minden franczia ajkán.

A francia rendesen elméncz ott a hol goromba lehetne; a német pedig goromba ott, a hol elmésnek kellene lennie. Ezt az éles megkülönböztetést sem én, hanem egy német tudós tette — eszerint annál hitelesebb.

H Á Z I K Ö R.

(Eredeti közlemények.)

Mandula kártyák. $\frac{1}{4}$ font liszt, $\frac{1}{4}$ font írósvaj, $\frac{1}{4}$ font cukor, $\frac{1}{4}$ font hámozott s tört mandula, fahéj, citrom, s pár szegfűszeg egy tojással tészttá alakítatik, a tészta ki lesz sodorva, s egy vonallal kártya alakú darabokra metszve, tojás fehérével megkenve, s hámozott hosszában szétvágott mandulákkal megrakva 1- 2- 3- 4- 5-söket lehet rakni, mint a kártyákon. A pléh viaszszal be lesz vonva, a kártyák elrakva, s hús csőben inkább szárítva, sem mint sütvé. Ezen sütemény is továbbra eltartható.

Czitromlé (Limonade). Egy itcze vizre három citrom leve, egy citromon fél font dörzsölt cukor számittatik. Ha a citromlé melegen kell, ugy a viz forrásba hozatik, s a cukor a citromlével összevegyittetik. Meleg citromlé, rekedtségnél lefekvés előtt használva igen jó izasztó szer, különösen ha viz helyett hársfa, bodza, vagy ziliz (Eibisch) theát vesznek, ez utóbbi jobb a hársfa virágnál, mert nem annyira hevít.

A vadat tovább eltarthatni, ha a belseje kis magyar borssal s gyömbérrel (Ingwer) behintetik, s egy nagy vagy több apró fris faszén darabok beletétetnek.

(A baromfivész ellen.) Figyelmet kérünk! A P. U. legutóbbi számában Szabó Já-

nos úr előadván saját tapasztalatai nyomán, hogy a baromfivész az ember egészségére is halálhozó káros hatással van, egyszersmint az alábbi, általa sikerrel használt gyógyszert ajánlja ellenében: A gyógy- és óvszeréből áll: Végy Alve port egy latot, Ricinus olajt, amennyi szükséges labdac alakításra; a labdacsgömbölitéskor egy kevés finom lisztet az ujjakra. Ezen vegyítékből készüljön 16 labdac, melyből a tyukoknak egy, a ruczáknak kettő, a pulykáknak három, és a ludaknak négy labdac beadatik. — Kérem, el nem itélni előre, tessék megpróbálni beteg baromfinál. — Megvagyok győződve: hogy a lapok t. cz. szerkesztősegei készséggel engednek helyet lapjainkban ezen, a gazdasszonyokat roppantul érdeklő czikknek; ha több próba után teljesen jónak tapasztalják, igen ohajtandó, hogy a szakavatott magyar gazdasszonyok a lapok utján, de barátnőik közt is terjeszszék.

(A varró selyem mérges volta.) Egy német hires orvos nyilvános figyelmeztetést igtatott be a német lapokban, melyben mindenkit óv, hogy a varró selymet szájába fogni őrizzék meg, mivel a gyárnokok azt, hogy súlyát neveljék, gyakran, sőt a legtöbb esetben ónas savakkal terhelik meg.

E G Y V E L E G.

— A Cenis-hegyi óriási alagut. Egy mérnök, a ki a jelenkor ezen csoda művén dolgozik, a st.-galli hírlapban a következő érdekes közlést írja: A tunnel $2\frac{1}{2}$ óra járásnyi hosszu leendő, és a mostani Susába vezető posta uttól nyugatnak 2—3 órányira fekszik. A tunnel dél felőli nyílása $6\frac{1}{2}$ órányi távolságra fekszik Susától Bardonche falucska mellett 1312 meternyi tenger fölötti magasságban. Innen a tunnel ezer meterkint $\frac{1}{2}$ -el emelkedik a hegy közepéig, a honnan ismét az északi végig 23-al esik. Az átfúrandó hegyhát magasságánál fogva a munka (felülről) csak a két nyílásban végeztetik akna nélkül. A munkálatok az 1857. év őszen kezdettek, és jelenleg a tunnel déli részén 860, északi részén pedig 650 meter (összesen körülbelül 1500 meter, egy meter = 3 láb) hosszúságban készen áll. Az alagut két kerékvágásra készítették, mely két ut közé helyeztetik a vizet felfogó csatorna. A bányák déli részén a fúró lyukak nem kézi erővel, hanem gépekkel készítettnek, melyek a felfogott lég által hajtatnak. A fúrógépek hosszúsága $2\frac{1}{2}$ meter, s szélessége körülbelül 25 centimeter (körülbelül 8 hüvelyk), melyek úgy vannak szerkesztve, hogy minden aknász munkálatot elvégeznek. Az ilyen gép aránylag a kötőmeg keménységéhez 10—15 percz alatt két láb mélységű lyukat fúr a sziklán. Egyszerre nyolcz ily gép dolgozik a bányában, melyek természetesen a szűk bányában irtóztató robajt és zörömbölést idéznek elő. Hat óra alatt 70—80 lyuk fúratik. Miután a lyukak mind kifúrvák és megtöltvék, a talap a fúrógépekkel együtt a bányából mintegy száz meternyre visszahuzatik, s a bánya egy igen erős fa ajtóval bezáratik, nehogy az akna fellobbantásával a kirepülő ködarabok által valami kár ne történhessék. Ezután a szétrobbantott anyag kis kocsikon az erre készült segélyvonaton a tunnel elején álló nagy szállitmányos kocsira kihordatik, s lóerővel a tunnelnyílásánál készített

rakhelyre lerakatik. A bányának a szétrobbantott anyagtóli kitakarítása szintén mintegy hat óráig tart, úgy, hogy 24 óra alatt csak kétszer lehet az aknákat fölvettetni. Huszonnégy órai munkának eredménye a kötőmeg keménységéhez aránylag $1-1\frac{1}{2}$ meter. Az északi részen ez idő szerint még az akna munkálatok a szokott módon folytattnak, most azonban már itt is szándékoznak gépeket alkalmazni. — Az alagut szellőztetésére a fúrógépek által munka közben kilehelt, s felfogott levegő szolgál, mely a tunnel nyílásától körülbelül félnegyed órányi távolságra, nagyszerű gépekkel az ott nagy bőségben létező vizerők felhasználásával, öntött vas csöveken a tunnelig vezetetik, s itt kautschuk-ból készült kisebb csöveken az egyes fúró gépekre elosztatik. A déli részen a tunnel közelében léteznek a lég felfogására alkalmazott épületek, a tartalékok ezek számára, egy szerszám műhely, egy nagy állomási épület, jelenleg a munkavezető, mérnök és hivatalnokok által lakva, a munkások lakóháza, egy légszeszgyár, a tunnel és egyéb munkahelyek kivilágítására stb. A tunnel egészen ki lesz boltozva, a déli részen égetett téglákkal, az északi részen pedig négyyszög kövekkel. Még tizenegyezer meternyre kell a fúrást terjesztetni. S miután az északi részen is a fúrógépek működni fognak, az eddigi eredményhez képest naponkint három meternyi előhaladás remélhető. S így a jelen körülmények között a fúrás még 3700 nap, vagyis 10 év igényeltetik. Ezen óriási mű költségei előlegesen 60 millió frankra számítottak, melyek azonban ezen összeget jelentékenyen meg fogják haladni.

— (A föld lakossága.) Jelenleg mintegy 700 millió, s a lakható szárazföldnek csak egy harmadát foglalja el. A halálozás száma éven át 21 millió, egy órában 2400, egy percz alatt 40. A születés száma jóval túlhaladja a halálozókét.

T Á R C Z A.

IRODALMI UJDONSÁGOK.

— Madách Imre „Ember tragediaja“ című drámai költeménye megjelent, s a Kisfaludy társaság pártoló tagjainak szétküldetik. A lapok nagyon dicsérik, — némelyik plane a magyar irodalom Faustjának nevezi. Már mi így szoktunk, aut Cesar, aut Tóth Pál. Shakespeareünk (?) már van?! — legyen már Göthenk is. — Bár az illető kiadó nem tisztelte meg szerkesztőségünket egy

példánnyal, futólag volt alkalmunk lapozni e műben s annyit egyelőre is mondhatunk, hogy az egyik legjelentősb műve az utóbbi évtizednek, s rögtöni hatását mindenekelőtt annak köszöni, mert első eset, hogy magyar író felülemelkedve a szűk specialis magyar élet nézleten, az egyetemes magas világnézpontra állva, általános érdekű műben, az összes emberiség életkérdéseivel, a végtelenség eszméjével foglalkozzék, s birokra keljen ama legnagyobb feladattal, hogy költészetet keressen ott,

a hol már a filozofia is végződik. E merész vágy a világ legnagyobb lángelméivel egy két ne tovább művet iratott. A végtelenség szélén való eme tapogatózás szülte azon rendkívüli alaku műveket, melyek után emünnem épen gyöngé utánzásnak tünik föl. A philosophia meg van, az tagadhatlan, de a költői alak és tartalom beláthatatlan messze van a Faustétól. Mig ez utóbbinak van drámai hatása is, és pedig roppant, az „ember tragediájának semmi, mert az egész az álm keretébe levén foglalva, ez epikai fogással inkább csak a képzeletre, s kevesbé a szívre, sőt legigazabban szólva, mint állambölcselemi értekezésben összefűzött példák láncolata, valódílág a hideg számító észre hat, különben az egyes szakaszok rövidebbek is, inkább epigrammszerűek, semhogy drámai hatás keltésére elegendők lennének. Inkább epikai elemel hat, s inkább is dialogizált eposz az egész, mint a minék nevezve van : drámai költemény. Az egész ugyanis azon sarkallik, hogy Ádám — mint valami ringelspielen — előttünk végig álmodja a világtörténetet. Amellett a felosztás nagyon is gépilegesen rendes, pedans, a költészet pedig nem azt a rendet kívánja, a mit a kiczirkalmazott s melegágyakra, rendes fasorokra osztott házi kert, hanem azt a rendet a rendtelenségben, mely a vadon természetben oly megrendítő. Elannyira, hogy elolvassván a hatodik szakaszt, a tizenötödikig csak úgy forgat az ember, mert már látja az egésznek fejleményét s csak a részletek mulattatják, holott minden nagy műnek elejétől végig — folyton és szakadatlan, mint egésznek kell érdekelni az embert. Amellett egyénítő jellemzésel, — szintén nem találkozzunk. Mindenütt a szerző maga politizál, bölseleg — személyei Ádám Éva maguk nem is fejlődhetnek jellemmé, mert hiszen cselekmény nélkül az nem lehet, az ő egész cselekményük pedig, hogy elaludván, a világtörténeti nevezetességek számára — ugynevezett „haubentstockul“ szolgálnak, melyeket Lucifer, mint igen szellemdús harlequin, rendre kigúnyol, részint mint Ádám ciceroneja, kommentál. Legerősb festéssel találkozunk a londoni vásárterén játszóval, mely a Faust enemü jelenetének sikerült pendentja; legerősebb politika-bölseleti felfogással a Pharao és Miltiades korát tüntető jelenetben, leggyöngébben — a paradicsom elvesztése ábrázolásában. A hetedikről kezdve több szakasz nem kötő figyelmünket, s azokat nem egészen olvastuk. Azonban e futólagos kifogásokat csak a nagy világirodalmi remekművekkel szemben tettük, — sokkal szerencsésebben ítélünk e műről, ha csak saját irodalmunk s ennek épen jelene színvonaláról szólunk hozzá. Így már azt mondjuk, hogy valóságos jótékony tisztító villámként hat a sok abszurditás között, mely most, buja parajkint irodalmunkat fölveri, s a szerző, Madách, mint talentum, beláthatlan magasságban áll számosak fölött, kiknek az utóbbi évtized alatt a nemzeti színházban előadott drámái s illetőleg frázisai nagy tapsokat arattak.

És végül még csak annyit, hogy ha nincs Faustunk, az még nem oly nagy szégyen, mint ha az-mondanák rólunk, mikép még ott sem állunk, hogy megérteni birnök a németek Faustját.

NEMZETI SZINHÁZ.

Januar 8. A völgy liliuma. Francia dráma.

Januar 9. Nabucodonosor. Opera Verdítől. Annyira vagyunk, hogy már operára sem telik meg a ház, és pedig oly kedves operára sem, mit az e napi, mely az ifjabb nemzedék előtt egészen új, mert körülbelül egy évtizeden át pihent. És ha még mondhatnók, hogy rossz idő miatt; hogy az égből nem is hó vagy eső, hanem tiszta vasvilla esett; sokkal aggasztóbb, veszélylyel fenyegetőbb mert állandóbb ok miatt maradoz el a közönség, tudmillik az ujtéri színházba pártol, melynek élelmes igazgatósága világhírű vendégekkel csinál — nem ugyan nagy hasznot önmagának vagy színházának, mert az ily magas díju vendég maga teszi azt zsebre, hanem versenyt a nemzeti színháznak; a miből az atanulság, hogy bár a nemzeti színháznak sem sokat használnának a világhírű vendégek, de ha már így áll a dolog, hogy ha ő nem, elhozza más — tehát akkor mégis inkább a nemzeti színház legyen teli idegen művészert is csekély tiszta jövedelemmel, mint épen üres, — deficittel! A nagy közönség a színházakkal is úgy tesz, mint az ujságlapokkal; nem annyira azt nézi, melyik jobb, hanem melyiknek van legtöbb előfizetője; s igen sokan, kik nem is az előadásért, csak inkább a közönségért mennek színházba, úgy irtóznak az üres színházról, mint az elhagyott sírboltoktól. Ügyeljen az igazgatóság, hogy nemzeti színházunk operája mindig jobb legyen az ujtérinél, különben ez intézet úgy elárul, amint még soha eddig.

Januar 10. A mama. Er. vigjáték. A meddig Tóth J. játszik benne, mindig élvezetes marad e különben csekély bonyodalmu vigjáték.

Januar 11. Bánkbán. Bérletszünettel, teli ház előtt, mely nemcsak a remek dalműben de a ballet részekben is annyira gyönyörködött, hogy az első táncospárt (Rotter M.-Campilli) most is zajosan előhitta, s az egész kart, a magyar táncban megjelentekor és távoztakor szokott lelkesedéssel megéljenezte.

Januar 12. Dobó Katicza.

Januar 13. A szerencse gyermeke.

Januar 14. A troubadour. Opera. Megint igen gyér nézőség, — persze az ujtéren Mozart Varázshegedűjét adták. A nemzeti színház drámája nagy köszönettel tartozik az ujtéri igazgatóságnak, hogy nem a mi drámai napjainkon adatja operáit, mert amellett, hogy az ujtéri operának is nagyobb közönsége tehát neki magának nagyobb haszna lenne, a mi drámai előadásainktól, ha nem sokat is (mert az egész sem sok), mégis vonna el

közönséget. Mert vannak oly hazafiatlan operadühöngönczök, a kik — persze szoros titokban, — a rossz drámánál a jó operát jobban szeretni elég lelkiismeretlenek. . . .

Januar 15. Manlius Sinister. Dráma Jókaitól.

P E S T I H I R E K.

— Császár Ö Felsége egy nagyszerű tábori kórház építésére Veronában egy millió forintot utalványozott.

— A ferenczvárosi kisdudóvoda választmánya február 12-én a lövöldének mult nyáron készült igen diszes termében sorsjátékkal egybekötött fényes táncvigalmat rendez, mely — az előjelek után ítélve — az idei jótékony bálók egyik legnépesebbikévé lenni ígérkezik.

— A „Bolond Miska“ s „Fekete leve“ kiadói 5000 ft biztosíték letételére köteleztettek. A „Bolond M.“ kiadója ez összeget már le is tette.

— (Hazánkfiakülöldön.) Legujabb hírek szerint Olaszország királya, Mogyoródy alezredes és Scheiter őrnagy hazánkfiakat a savoyi keresztrenddel és lovagi czimmal ruházta fel. A savoyi keresztrend csakiscsatatéren szerezhető meg, s elnyerésével nemesi rang és 400 frt évdíj jár. Idegennek ritkán adják.

— Hollósy-L.-né nagyobb szabadság idő kikötése mellett, még egy évre szerződött színházunkhoz. Ez nagy szerencse, mert az ünnepelt művésznő, ha tán kissé gyöngült is hangja (mit egyébként mi nem veszünk észre énekének bája mellett) — most áll művészete délpontján, sőt úgy tetszik, mintha minden fölléptekor szebben énekelne. Általában a színpad nagyságai — úgy a drámai, mint a hangművészeti téren — rendszeren akkor tűndökölnék legjobban, midőn azon ponthoz érnek, melyen túl testszeri műeszközeik ereje fogyni kezd, s e részben illik rájuk a szép hasonlat:

— „A nap is, ha lemenőben,
Pazarolva földön égen
Szétszór minden sugarat.“

A nagyon kegyelt művésznő még eddig innen van e ponton, s már csak önzésből is, bizonyosan őszintén kívánjuk neki, hogy még sokáig innen legyen. — Ez örömhírrrel kissé megedzván műsovár-szívünket, jelentjük, hogy ezenkívül csupa szomorú és baljós hírek szárnyalnak e nagyon drága és a jelen idő körülményei közt, méltán féltett intézetünkről. Hogy Ellinger nagy díjfélemlést kíván, az még semmi, hiszen — könnyű meg nem adni. De nehezebb kérdés, vajjon — ki lép ürült nyomába? Stéger? . . . Nagyon jó lenne, s az Ellinger által követelt nagyobbításhoz bizton lehetne még egyszer annyit adni e nyereségyért — ámde várhatunk-e ennyi számítás, midőn olyféle elv határoz jelenben ez intézetünknél, mint azon

egyszeri műigazgatóé, ki a zenekari trombitáshoz így szólott: ön csak nagy néha fuj egyet trombitájába; fújja ön többi társai helyett is, ezután megjavítjuk fizetését. — Bignio elmenetelével is ijesztget az ujdondászat, és ez ürmég nehezebben pótolható, mint netalán Ellingeré, mert Bignio határozottan legnagyobb kedvence a közönségnek operánk férfi tagjai közül. Voggenhuber Vilmaról meg épen azt írják, hogy az igazgatóság nem akarja megtartani. Lesz e aztán úgy gondoskodva, hogy a már félévtized óta oly ritkán adott s annál inkább ohajtott drámai operák le ne maradjanak a színpadról? — Bognár Vilma követelését sokalják, holott ő is dalművészetünk kevés számu vonzó tagjai közül való . . . Fektér elbocsájtásáról bezzeg még szó sincs. Vagy tán az — subintelligitur?

— Pest megye az elharapózó rablások megátlására rögtön ítélő bíróságot hirdetett ki. Somogy detto.

— Szerdahelyi négy óra Párisba szándékozik, tanulmányozás végett. — Ellinger helyébe némelyek Jekelfalusyt ajánlgatják. — A Tükköry-söresarnok helyisége tetemesen megnagyobbított; csak itt benn a városban volna egy nagyobb étterem, mely mint ez, néhány ezer vendéget befogadhatna.

— A józsefvárosi kenderutczában egy anya 16 éves leányával együtt — állítólag férjéveli viszály következtében — köszéngöz által vetett véget életének. Egy szolgáló pedig a lánczhídról leugorván, a jégen szétzuza fejét.

— Carré műlovar társasága csakugyan fővárosunkba jön, s a Beleznay-lovardát már nagyban szerelteti is. Gondolja magában, ha Pesten nem tánczolnak e farsangon, majd tánczol ő — és pedig, a mi nótákon is, mert néhány a magyar életből vett fogantásait is elő fogja adni, melyekben honi lovarunk Petróczky is részt veend.

— A muzeum kertben a kertészegylet kiállítási üvegházat szándékozik építeni, melyet egynémely lap kristálypalotának szeretne nevezeteni. Akkor aztán a hydeparkit legalább is kristály-mennyországnak nevezze el a jelen kor hősködő nyeglesége.

— Szegény budai színházunknak megint volt egy jó estéje, melyen tudnillik a páholyok kivételével egészen megtelett. Kempelen „Szép Mara“ című népszínműve, illetőleg ennek szerb elemmi gyakorlati vegyítése — volt ama csodátévő szer, mely e sárban fagyban mármár lehetlennek hitt feladatot megoldotta. A szerb tabán in corpore berukkolt a színlapon hirdetett szerb dalokra, és mi őszintén örülünk, valahányszor a magyart az ildom és élelmesség tudománya terén sikerrel tanulmányozni látjuk. Erre nagy szükségünk van.

— A „Nádor“ szállodában csütörtökönként francia, a vadászutezában keddenként angol estélyek tartatnak.

— B. Jósika Kálmán úr azon több lapban és e rovatban is fölmerült megjegyzés ellenében, miszerint évekkal ezelőtt az ujtéri szinpadon német nyelven szerepelt, nyilatkozatot tesz közzé, melyben elősmeri, hogy az — „egy meggondolatlan lépés volt, mely — ugymond — életemnek legszerenesétlenebbje volt, s a melyet hét év lefolyta alatt elégszer megbántam; nem mintha roszakarattal történt volna az, oh nem! miután az nem volt más, mint egy tizenkilenc éves tanács nélküli fiatal ember művészeti rajongásának szerenesétlen következménye, minden mellék- s minden utógondolat nélkül; hanem, mert egy megtörtént tény, a melyért később, a midőn a higgadt perczek bekövetkeztek, saját lelkem bírószeke előtt vádoltam be magamat, s a melyért a keserű visszaemlékezés által a túlon túlig lakoltam. E sorokat nem azok ellenében hozom föl mentségül, a kik nyilatkozatomat előidéztek, hanem a nagy közönség azon részéért, a mely nem ismer, mert azok, a kik személyesen ismernek, igen jól tudják, hogy igaz hazafiúi érzelemben, ha nem trombitálom is ki uton utfélen, megtámadóim egyike sem mulja fölül szívemet, nemzetemtől pedig, ha ellene a meggondolatlan ifjuság hevétől elragadtatva egykor vétettem, teljes szívemből kérek bocsánatot.“ — E nemes hazafiúi érzületet lehellő sorokhoz a Sürg. ujdondásza azt a botránkoztató megjegyzést esatolja, mintha nem is volna nemzeti bűn, ha magyar ember német szinpadra készül és felhozza operánk néhány kedvencz tagját, kik szintén idegen szinpadon vendégszerepeltek. Fölöslegesnek tartván a különbséget fejtegetni a nemzetiességhez kötött drámai és a világpolgári dal és zeneművészet viszonya közt: azt kérdjük a Sürgönynek ily kifejezhetlenül szerény nemzeti önérzettel bíró ujdondászatától, vajjon a német szinpadokhoz pártoló magyar művészek hazafiasságának védelmére mért nem idézte mentségül még azon nagy híró hazánkfia nevét is, ki a kerek világ nagy bámulatára Bécsben németül, Szegeden olaszul, Törökországban törökül, Marseilleben francziául, Angliában angolul szónokolt, — és mindenütt az illető nyelvbéli legnagyobb ékesszó-lással? Talán szerinte ez is egy azzal, ha valaki hazája nyelvét s nemzeti művészete oltárát megvetve, idegen istennőnek áldozik?

— A népszínházban f. hó 11-én Némethy Lenke k. a. mint kezdő először lépett szinpadra, és Thalia nagyreményü hivatottjának bizonyult. Egy műítész valódi kis géniének nevezi.

— A gazdasszonyok egylete nagy hangversenyt ad saját alaptökéje javára.

— Sattler kosmoramáját ujólag ajánljuk a közönségnek figyelmébe, azon határozott állítással, hogy ehhez hasonló tökéletességü látkép-tárlat még nem volt fővárosunkban. Rendkívüli előnyei a távlat csaknem természeti nagysága, és a tükör tisztasága, mely szerint óra hosszat is el lehetne nézni, anélkül, hogy a szemet bágyasztaná, míg az eddig itt látottak többnyire egy két percznyi nézés után a szemet a fájásig megerőtették. Jelenleg második tárlata nyílt meg, tizenöt kép-pel, melyek közt Velence, Sorrento (Torquato Tasso szülőhelye) Horeb hegye, szent Péter temploma Rómában, Gastein, Orizaba stb. az emlékezetesbek. A közönség még most gyéren látogatja e szerfölött kedves szellemi benyomást s olesón nagybecsü tanulmányt nyujtó tárlatot, valószínűleg azért, mert azt hiszi, hogy ez is olyan mint a többi, tulajdonosa pedig, noha Amerikából jön, nem látszik tudni, hogy hazánkban a nyegleség jával nagyobb fokra fejlett már, mint a yankeek honában.

— Az irói segélyegylet iránt megfoghatlan közöny uralkodik. Nem akarjuk vitatni vajjon a palota tudósabbá teendő tudósainkat, és nem-e majd csak figyelmesebbé teendő a tudományban előhaladt külföldet, hogy utóbb majd kérdezni találja, az egyszeri rektorkint: a palota itt van; de hát hol a tudós társaság? Elég az hozzá, hogy a tudós czéhen kívüli irodalom is nagyon sok jót munkála hazának, de ami büszkeségünk örömeztobb áldoz fényes palotára, mint egyszerű, de annál előbb való kórházra. Igaza van a költőnek:

„Regényben a koldust is megsíratjuk,
Lépjén szobánkba, és kiutasítjuk.
Költött nyomorra lázad a kebel!
Valódi kín minket nem érdekel.“

— Gabányi Sándor a dorottyautezai uj négyszögben csipke és fehérnemű kereskedést nyitott, s ajánlja magát a magyar vevő közönségnek. — A „Sárossy-album“ kiadói az előfizetési határidőt meghosszabítják. — Az ország-bíró gr. Apponyi Györgyöt f. hó 20-ra Pestre várják. — Vértesy Arnold „Harang“ czimű napi lapra kapott engedélyt, melyet Engel és Mandello fognának kiadni. — A budai népszínházban vasárnaponkint álarczos bálók fognak tartatni, de a hirdetést még nem olvastuk. — Dr. Hollán Adolf országos főorvossá lón kinevezve. — Institoris Kálmán f. hó 21-én a „Don Pasquale“ operában mint kezdő énekes először lép szinpadra.

☞ Mellékletül: Mintarajz.

Szerkeszti: Vajda János. — Kiadja: Heckenast Gusztáv.

 Melléklet: Gabányi Sándor, uj. csipke- és fehérneműek kereskedésének megnyitása az uj négyszögben Pesten Dorottya-uteza.

— (A z siványság vége.) Chiavoneról egyik hír azt mondja, hogy a római Fanaese-palotában incognito-fogolyként ül, vagy is, hogy II. Ferencz vendégül tartja ott. Más hír szerint rablóbandái főparancsnokságáról letétetett, hanem ő nem akart engedelmeskedni, s a parancs-vívó futárt agyonlőtte. — Apropos! Ha elfeledtük volna megemlíteni annak idején, pótlólag is érdemesnek tartjuk tudatni, hogy Borges, a híres rablóvezér, még a mult hónapban csakugyan agyonlővetett. Általában a politikai vadregényesség e rokonszenvtelen hősei lemúlnak a világszínpadról, miután Victor Emanuel kormánya mindegyre nagyobb rendre vergődik. A Palaés Crescencio bandájubeliek is csapatosan adják meg magukat.

— (Bulyovszkyné Altenburgban.) Deborah, Vicomte Letorieres, és Stuart Mariában lépett föl, s egy ottani levelező azt írja ez utóbbi szerepéről, hogy a 3-ik felvonásban oly benyomást idéze elő, melynél mélyebb és megrázóbb nem lehet. Az általunk is ösmert Vicomte-ról következőt ír: mint Vicomte Letorieres Bulyovszkyné az előkelő aristokratikus, francia lovagias jellemnek méltó személyesítője volt, és mindenkinek érezni kellett, hogy miként nyerheti meg a fiatal vicomte a közszeretetet. De legméltánylandóbb elismerést érdemel a művész, hogy e szerepet, mely oly könnyen válik frivollá, a legnagyobb illemmel adta.

— (Botrány kronika.) About Ödön „Gaetana című színművét az Odeonban kétszer egymásután kifütyölték. A színházi fütyt Párisban nem valami hallatlan dolog mint nálunk, sőt csaknem mindennapi, hanem ez a fütyölés még Párisban is egy volt a szörnyszerűebbek közül. Az egész előre kicsinált dolog volt egész pártoks osztályok között, melyeket a csipős tollu tárczairó maga ellen ingerelt. Egyaránt haragudtak rá az ultramontánok, az orleanisták, a diákok és a művészek közül is számos egyesek. A földszinten még ütlegekre is került a dolog, de persze, az udvarias francziák ütlegei nem oly halálosak, mint már például a magyar emberéi, ennél fogva nagyobb baj nem történt, mint hogy Thuilliers kisasszony a színpadon elájult, a ki úgy látszik, jobban a diákok felé huzott, mert ezektől, újabb jelenésében nagyszerű tapsot, előadás után pedig fáklyás zenét kapott. About Ödönt a bosszú még az utczán, lakásán is üldözte, mert azalatt, míg ő Napoleon herczegnél ebédelt (ki őt igen kedveli) otthon szállása ablakait beverték, s megmacskazenélték. Ugy látszik, About nem „körültekintő“ író, s nem alkalmazza véleményét a tömeg vagy egyes osztályok tetszéséhez.

— (Oda — oda!) Denique Amerika — az ifju világ — a leglelkesebb, ott vannak a valódi dühöngönczök, nem a vén Európában. Jelenleg Uj Orleanban bizonyos Cambier énekesnőt való-

sággal majd agyon hajigálják virággal, arany ezüst koszorúval, gyémánttal, és véget nem érő kitüntetéssel, — pedig amint az ezt jelentő lapok megjegyzik, Cambier még nem is valami rendkívüli művész. Miért is van oly messze az az Amerika! Talán megszabadulnánk egykét olyan műnevezetességtől mi is, a kit még tán Amerikában — elszivelnének.

— (Uj év a tuilleriekben.) Egy lap kétezerre teszi azon diszfogatok számát, melyek uj év napján tisztelgés végett a császári palota udvarán berobogtak.

— (Szép volt, jó volt, mégis megholt.) Solms-Hochensolms Richard herczeg vadászko-csijával feldőlven, kapott sebeiben másnap meghalt. Csak 21 éves volt.

— (Vigyázzunk a kölni vizre.) Egy delnő, midőn kezét bekente e vízzel, gyertya közelében levén, az meggyuladt és szép kezét összeégette.

— (Tragikomikum.) Egy 17 éves párisi fiatal ember, mivel egy kardalnoknöveli viszonyát atyja szigoruan ellenezte, öngyilkos szándékkal imárottja harisnyakötőjét nyelte le, és három napi kinlódás után a kötő helyett kiadta — lelkét. Ez talán inkább komitragikum.

— (A világ leghíresb rablófőnöke.) Jelenleg kétségkívül Chiavone. A francia képes ujság arczképét hozza néhány jelzettebb arczu emberével és vagy kilencz hasábot szentel életrajzá-
nak. Ebben igen érdekes adatokat találunk, — egyebek közt, hogy Chiavone valóságos rablócsaládból származik, mert már nagyapja is II. Ferdinand király híres rablóvezére Mammiano bandájában szolgált. Egyébkint Chiavone minden tudományos műveltség nélküli egyén, ki még hazája térképét is oly kevéssé ösméri, hogy azt hívé, miszerint ő képes lesz Turinba menni 3—400 főre menő hadával, ott Victor Emanuel letenni és helyébe II. Ferenczet kikiáltani, s csak akkor hült el, midőn a fényképész, ki ez életrajzot írja, neki e terv golyhóságát a térképen megmagyarázta. Főhadiszállása Scifelliben van, ahol néhány ágyuval, 190 bombával s bőséges lőszerrel van ellátva. Csapata mintegy 190 ember, kik őt mind vakon „tábornok“ urnak szólítják. De legnevezetesebb, hogy így czimezi őt a volt nápolyi király II. Ferencz is, sőt mi több, egy a király által neki aján-dékozott fényképen, mely a királyi pár arczképét ábrázolja, e sajátkezüleg a király által irt szavak olvashatók: Kedves barátomnak, Chiavone tábornoknak. — Chiavone azelőtt olasz katona volt, és az őrmesterségnél (sergeant) fölebb nem vitte.

— (Jósika Júlia.) A berlini „Victoria“ című képes divatlap a mi tisztelt irónónk Jósika Julia arczképét s körülményes életírását hozza, melyben a közkedvességű irópár viszontagságai, veszélyes kalandjai a forradalmi harcban s a menekülési utban részletesen s érdekléllel leírják.

— (Sajátságos előfizetés.) Egy bécsi vadkereskedő előfizetést hirdet mindennemű szárnyas és négylábu vadakra, melyeket a meghatározott napokon úgy mint a hírlapokat szokás — az illető előfizetők konyhájára kihordat.

— (Az elhunyt hg férj.) Albert a királynénak hagyta tetemes magán vagyonát, hogy a legfiatalabb gyermekek számára kezelje. A Walesi hget illető cornwallisi hgség jövedelmeit a hg oly gondosan kezelte, hogy midőn a walesi hg a jövő évben nagykorúvá lesz, fél millió ft sterlinggel készpénzben fog rendelkezhetni. (5 millió pförint.)

— (Uj opera.) Gounod, a Párisban s Prágában tetszéssel adott „Faust“ operaszerzője „Sabbai királynő“ czim alatt uj operát írt.

PESTI HIREK.

— Pauly tenor, Ormay bariton, szerződtek a nemzeti színházhoz. Ez utóbbi talán csak nem Bignio helyébe? No mert ekkor ugyan gratulálhat az újter.

— Huber K. magyar operettet ír, melynek szövegét Némethy Gy. csinálta.

— A nemzeti színház két adóbehajtó katonát tart, 70 kr. napidijjal. Az adóhátralék 1600 ft.

VIDÉK.

— Temesvárott a katonai törvényszék az uralkodó felség ellen használt sértő kifejezések miatt Kapus Károly építész Nagy László tanulót Hogel Nándor kereskedősegédet, Felcz József kiskereskedőt és Angerbauer Károly írnokot részint 4, részint 2 és 1 havi fogságra ítélte.

— Reményi Ede Bécsben hangversenyez, s természetesen nagy hatással azon közönség előtt, melyet még Sárközi bandája is oly nagy mértékben elragadott, és a mely sokkal nagyobb rokonszenvvel viseltetik a magyar iránt, mint a meny nyire az „augzburgi néni“ ohajtja. Mily nagy lehet e tetszés fölötti bosszúsága egykét irigyünknek, mutatja az, hogy egy bécsi lap a „Repülj fecském“-nek még dallamát is zenei otrombaságnak nevezte. . ! Hanem Reményi azért nagy részvét közt folytatja hangversenyeit.

— Kossuth-Zolnevic Anna asszony — Lajos rokona — birtokának azon részét, melyet özvegyi jogon bírt, Kossuth Lajos fainak hagyományozta végrendeletileg. Áldás emlékére.

— Herczeg primásunk Ö Eminentiajától vizkereszt napján — mialatt ebédelt — negyven ezer forintot aranyban loptak el. Az tolvaj fölfekezésére jutalom van hirdetve 200 ftal.

— Mármarosban nem rég egy csaknem farkasnagyságu hiuzt löttek, melyet Várady Gábor képviselő a nemzeti muzeumnak beküldött. Érdekessége az, hogy mindedig nem volt bizonyos, ha vajjon tenyészik-e ez állat hazánkban?

— Eszék táján Gergo nevű híres rablót elfogták, ki heves önvédelmében sebeket kapott ugyan, mindazáltal, úgy hiszik, hogy azok nem menték meg az akasztófától.

— A gőzhajózási társaság ellen nagy panaszok s fenyegetőzések fordulnak elő a lapokban, melyek szerint még a Baziáson feladott holmik is három hó mulva értek Konstantinápolyba, — s ha ez így tart, a málhák nagy része jövőre majd Triestnek adatik föl.

GALAMBPOSTA.

Heinrich Aloizia urhölgy 2 ft 50 krt küldött az irói segélyegyletnek, melyet kellő helyre adandunk — (kiadó hivatal.)

Pozsony. Sz. Ch. A. Igen becses küldeményeit f. hó 14-én vettük, s ugyanaz napon egy magánlevelet tettünk postára válaszul Nagysádnak.

Sp.—r. Andor. Megkaptuk, s kétszerre adni fogjuk.

S. A. M—n. Hála a méltányos közönségnek, előfizetőknek van elég, s még folyton sűrűen érkeznek. Pedig mi sippal, dobbal trombitával nem dolgozunk s nem ígérgetjük, hogy vasat rágunk, gyémántot izzadunk, s több efféle, noha — fájdalom — mint egykét figura mutatja, hazánkban a nyegleség alighanem háladatosb, mint magában szabadalmazott hazájában, Amerikában.

Melléklet : Szép Ilonka-mellény szabásrajza; készül sima kelméből, (legcsinosabban piros bársonyból) különböző színű, széles szegélyzettel, melyhez legalkalmasabb az arany paszmán, vagy arany csipke. Ezen öltönydarab rajza a mult számunk divatképén látható, a második alakon.

1. Betű-keret.

2. 3. Gallér és kézelő — mollbul himezve.

4. A. B. jelbetűk.

5. 6. 7. Zsebkendő szegélyzet.

8. Legujabb zsebkendő szegélyzet.

9. Szöglet darab.

10. Zsebkendő sarok.

11. Betű-keret.

E himzések Tüersch F. fehérenemű kereskedésében készen kaphatók, valamint mult divatképünkön látható egyéb csipke- és fehéreneműek.